Policie bezpečnostní.

I. Pojem a význam.

Policie bezpečnostní jest souhrn zákonných předpisů a předstižných opatření na udržení a ochranu veřejné bezpečnosti, pokoje a pořádku; policie bezpečnostní chrání řadu hmotných, mravních a duševních zájmů a zabíhá v několik oborů práva veřejného. Veřejná bezpečnost jest onen stav, ve kterém veškerenstvo i jednotlivci pojištěni jsou proti každému poškození a porušení zájmů právem uznaných a požívajících ochrany právní. Nemá-li však porušena býti osobní svoboda, může policie zabezpečovati jen před takovými škodami, proti nimž nemá jednotlivec ani právních ani skutečných prostředků. Nemá tedy policie zasahovati ani v soukromoprávní poměry, k jichž ochraně lze se dovolati občanských soudů, ani jednotlivci předpisovati způsob života; za to má však čeliti všem nebezpečím, která ohrožují životní statky veškerenstva i jednotlivců. Ovšem dosud nepodařilo se uspokojivým způsobem vystihnouti přesně a jasně obsah a rozsah policie bezpečnostní a odtud též se vysvětluje, že dodnes prudce útočí se zvláště na odvětví policie bezpečnostní; je to obor působnosti t. zv. politické policie bezpečnostní. Policii bezpečnostní příslušejí dnes ještě četná oprávnění, která dřívější politická policie vykonávala téměř v míře neobmezené a dle své libovůle; sem náleží jmenovitě policejní vyhostění; toto oprávnění jest však nyní z míry obmezeno zvláště vůči příslušníkům státním, jimž zaručeno jest ústavou volné stěhování osoby a jmění uvnitř území státního (čl. 4 stát. zákl. zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 64 ř. z.). Policie bezpečnostní musí přísně dbáti neporušitelnosti osobní svobody a práva domovního a smí jen v mezích zákona a dle zákonných výjimečných ustanovení zasahovati v osobní svobodu jednotlivce anebo jeho právo domovní, ona má vůbec jakožto strážkyně všeobecných práv občanů státních a na jich ochranu vhodná opatření činiti. Prostředky k tomu jsou: pozorování, bdělost a včasné zasažení po případě užití vhodných donucovacích opatření a to jen potud, pokud se nezbytnými jeví.

II. Roztřídění.

Policii bezpečnostní možno rozděliti ve tři velká odvětví a to

1. péče o bezpečnost osoby;
2. péče o bezpečnost vlastnictví;
3. udržování veřejného pořádku.

Jest tedy činnost policie této, jak právě dotčeno, pozorovací, předstihující, ochraňující a při skutečném porušení práv a poškození jest činnost tato trestající. Péče o bezpečnost osobní zahrnuje v sobě dohled ke všem jednáním a opomenutím, jimiž ohroženy jsou náhodou nebo úmyslně život, zdraví a tělesná bezpečnost. Bezpečnost vlastnictví žádá střežení všeobecně nebezpečných nebo podezřelých osob (tuláci, žebráci, propuštění trestanci, osoby bez zaměstnání, poběhlíci atd.). Činnost ve příčině udržování veřejného pořádku jest dvojí; policie bezpečnostní má předkem učiniti opatření k tomu cíli, aby se předešlo porušení veřejného pokoje a pořádku, má dále porušení práva a přestoupení zákonných ustanovení buďto sama trestati nebo případně zakročiti u příslušných úřadů, aby jimi trest byl vyměřen. Důležitou částí policie bezpečnostní jest policie místní, která v podstatě chápati se má opatření nezbytných k odvrácení

všeho toho, co by ohrožovati nebo poškoditi mohlo život a zdraví, vlastnictví a blahobyt obyvatelů jednotlivé obce.

III. Obor působnosti policie bezpečnostní jest dle uvedeného tak velký a zabírá tolik odvětví, že nelze téměř úplný obraz o tom podati, a proto dlužno zde naznačiti jen základní, všeobecné obrysy.

1. Bezpečnostní policie k udržení veřejného pokoje a pořádku zabývá se:

a) pasy; sem náležejí předpisy o cestování v tuzemsku i do cizozemska, předpisy o cestování cizozemců do tuzemska, předpisy pasovní pro vojsko, pro brance, kontrola pasů k zamezení podloudnictví, legitimace čeledi a živnostenských pomocníků (viz čl. Pasy);

b) ohlašování zabírá předpisy o řádném oznámení přibylých cizích osob, dále těch, kdož v určité obci zvolí si řádné bydliště, jakož i každou změnu bytu usedlých již obyvatelů obce, jich podnájemníků a služebníků žijících s nimi ve společné domácnosti (viz čl. Ohlašování);

c) předpisy o užívání a nosení zbraně, o výrobě zbraní a náboje, o výrobě a prodeji střelného prachu, jakož i opatření při dopravě střelného prachu (viz čl. Zbraně);

d) předpisy o odstrčení, vyhostění, vypovězení, o dohledu policejním, předpisy proti žebrákům, tulákům, cikánům a poběhlíkům, o polepšovnách a donucovacích pracovnách (viz čl. Odstrčení).

e) Opatření při nepokojích (bouřích) má zahnati zhoubné následky a potrestati přestupky zákona přímo nebo odevzdati pachatele příslušnému úřadu. Úřady policejní a orgány jich mají tu zakročiti rázně, jednati obezřetně, rychle a odhodlaně. Případná zákonná nařízení nemohou býti bezpečnostní policii vždy zcela uspokojivým vodítkem, neboť naopak veškeren výsledek spočívá na obezřetnosti a potřebném taktu úřadu bezpečnostního. Nicméně jest trestní zákon vždy jen rozhodným pro zakročení úřadu, pro posouzení větší či menší důležitosti a charakteristických známek rušení veřejného řádu.

2. Bezpečnostní policie na ochranu života střeží zvláště zachovávání zákonných předpisů k odvrácení nebezpečí spojených s užíváním parních kotlů, při plynovém a osvětlovacím zařízení, při uschování třaskavých látek (petrolej) a při podnicích elektrotechnických. Dále sem náležejí ku př. zákazy stříleti na určitých místech, předpisy o zachraňování života a opatření proti pokusům sebevraždy, valná část policie stavební a vodní, jakož i celý obor policie horní, jmenovitě všechna zákonná opatření na odvrácení nebezpečí hrozících člověku z podniků horních, jakož i četné bezpečnostní předpisy ve všech ostatních odvětvích lidské činnosti výdělkové.

3. Policie bezpečnostní na ochranu vlastnictví zabývá se zvlášť výkonem dražeb veřejných, odnáší se k cejchovnictví, řádům o taxách, k veřejným váhám a mírám, k předpisům o nálezu, k půjčovnám, k celé požární policii a předpisům řádu stavebního, k veškeré policii silniční a k řádům silniční policie, k předpisům o policii vodní, říční a námořské, k celé živnostenské policii, jakož i posléze k policii honební, lesní a k policii na ochranu luk a polí a j.

IV. Bezpečnostní úřady.

Bezpečnostní policii obstarává celá řada úřadů a orgánů. Úřady bezpečnostní třídí se na:

1. Státní orgány. Sem náležejí v širším smyslu v I. stolici trestní soudy (soudy sborové, okresní soudy a státní zastupitelství), zeměpanské policejní úřady, okresní hejtmanství — kteréžto dva poslední úřady jsou bezpečnostními úřady ve vlastním a užším smyslu — ve II. stolici státní úřady zemské (místodržitelství a zemské vlády), ve III. stolici ministerstvo vnitra. Státní úřady podporuje u výkonu veřejné bezpečnosti četnictvo, policejní stráž, úřady policie pohraniční a celní úřady pohraniční.

2. Samosprávné úřady bezpečnostní. Čl. V. zákona obec. ze dne 5. března 1862 stanoví, že v samostatný obor působnosti obce náleží péče o bezpečnost osoby a vlastnictví, o bezpečnost a pohodlnost dopravy na silnicích a vodách, policie říční, potravní, zdravotní, tržní, jakož i policie požární. Z vyšších ohledů státních přikázati lze jednotlivým obcím cestou zákona zvláštní zeměpanské orgány. Obce vykonávají bezpečnostní policii zvláštními bezpečnostními orgány, které požívají téže ochrany jako orgány státní.

V. Obchůzky policejní.

Důležitým a nezbytným prostředkem k bezpečnosti osoby a vlastnictví jeví se býti policejní obchůzky, které odnáší se buďto na celou korunní zemi, na několik okresů, na jeden okres neb na jednotlivé místo. Dle platných všeobecných a zvláštních předpisů šetřiti jest při obchůzkách hlavně tří momentů:

1. příprav,
2. řízení při obchůzce samé,
3. opatření po obchůzce.

Ad 1. Přípravy záležejí v tom,

a) že se zpraví představenstva obcí, četnictvo, a v mnohých krajinách nebo kde to zvláště nařízeno, i vojsko, často též i stráž finanční o době obchůzky;

b) že se dle předběžné úmluvy sousedních úřadů vypracuje plán o tom, od které doby a kdy jednotlivé obchůzky mají vycházeti, a na kterém místě a kdy se mají spojiti; zároveň důvěrně sdělí se tento plán představenstvům obcí a četnictvu, pokud o tom věděti musí, aby přikázané jim pochůzky byly ve shodě s celou operací;

c) v tom, že se vyznačí ona místa, která dlužno v zájmu veřejné bezpečnosti zvlášť důkladně prohledati.

Ad 2. Řízení při obchůzkách samých obmezuje se pak

a) na prohledání všech veřejných výčepů a hostinců, všech odlehlých a podezřelých míst, cihelen, opuštěných chat atd., všech hlavních i pobočných ulic a všech oněch míst, které by mohly podezřelým osobám býti pokoutní skrýší;

b) na pozorování všech všeobecných i zvláštních zlořádů, pokud jde o veřejné policejní ústavy a na pozorování jinakých opatření nezbytných ku bezpečnosti pokoje, vlastnictví a života;

c) na zadržení a zatčení všech těch osob, které se nemohou prokázati nijakými výkazy a jeví se být ze zvláštního, zákonného důvodu podezřelými; dále obmezuje se řízení dotčené na to, že se dávají v policejní uschování (obyčejně u nejbližšího starosty obce) všechny předměty, které svou povahou nebo poměrem svým k osobě nynějšího vlastníka vzbuzují důvodné podezření, že jsou v nějakém vztahu s určitým činem trestným.

Ad 3. Opatření po obchůzce dělí se:

a) ve výslech osob při obchůzce zatčených a v dalším řízení policejním na tomto výslechu spočívajícím;

b) v jinakých policejních opatřeních, která vyplývají z výsledku obchůzky, ku př. opatření, aby byli trestáni hostinští, kteří přijmou cizince bez ohlášení, nebo nesprávně vedou knihu cizinců, nebo aby z policejních ohledů odstraněny zvláštní zlořády;

c) v relaci (zprávě) o výsledku obchůzky a o policejních opatřeních důsledkem toho učiněných (Viz též čl. Policie, Dohled policejní, Hodina policejní).

Policie honební.

I. Pojem a význam.

Policie honební jest souhrn všech zákonných předpisů, které vydány byly v zájmu honby, na ochranu práv vlastnictví honebního, jakož i na ochranu zemědělství a orby. Policie honební obsahuje tedy zákonná ustanovení o obmezení stavu zvěře, o zamezení škod zvěří působených, o náhradě škod těchto, předpisy proti pytláctví, dále nařízení na ochranu plodin, stanovení času, po který dlužno šetřiti zvěře z důvodů národohospodářských, posléze předpisy o způsobu honby a zákazy lečí; zákazy tyto mají za účel zameziti trápení zvířat. Podstatnou částí policie honební jest též trestní právo policie honební, organisace příslušných úřadů a řízení, které tu má průchod. Již patentem ze dne 28. února 1786 byly vydány předpisy policie honební, k nimž přibyla znenáhla celá řada zvláštních zákonů a nařízení pro jednotlivé korunní země (viz čl. Právo honební).

II. Podstatná ustanovení policie honební jsou:

Každý držitel větší nebo menší honitby má právo nasazovati v lesích, polích nebo křovinách bažanty, honiti zajíce a jinou zvěř ve svém okresu, pokud se tím nepoškozuje jakákoli držba pozemková. Chytání ptactva s právem honebním není spojeno; každý může však chovati ptáky na svém pozemku i na cizím, pokud k tomu vlastník dá své svolení (výnos min. vnitra ze dne 10. července 1854 č. 13247). Černá zvěř (divocí vepři) smí se chovati jen v uzavřených oborách, z nichž uniknouti nemůže. Postihne-li ji kdo mimo oboru, může — jakož i vlky a lišky — každý zabíti. Než přivlastnění černé zvěře osobou třetí jest zakázáno a zakládá krádež na újmu osoby k honbě oprávněné (rozh. kas. dvoru ze dne 21. května 1883 č. 553). Každý držitel honitby jest oprávněn honiti ve svých okresích i zvěř přebíhající a zvěř ocitnuvší se v jeho okresu všemožným a libovolným způsobem chytati, stříleti nebo jinak usmrtiti. Právo ku přivlastnění přísluší pánu honitby i co do zvěře toulavé (rozh. ze dne 4. září 1877 č. 116). Každý vlastník pozemků jest oprávněn ohraditi své pozemky, lesy i luka tyčemi nebo ploty v jakékoli výšce, nebo vyházeti příkopy, aby tam vnikati nemohla zvěř a zamezila se škoda z toho vznikající. Každý jest oprávněn jakýmkoli způsobem vyháněti se svých polí, luk i vinic zvěř; poškodí-li se při tom nějaký kus zvěře nebo zahyne-li, nemá držitel honitby práva žádati za to náhrady. Ustanovení toto neplatí však při lukách; držitel honitby jest však povinen nahraditi škodu honbou způsobenou vlastníku jakéhokoli pozemku (rozh. ze dne 17. května 1879 č. 492). Na osení, na osetých pozemcích jakéhokoli způsobu a před skončením vinobraní ve vinicích nesmí ani držitelé honitby ani myslivci pod žádnou záminkou honiti, nebo hledati se stavěcím psem zvěř, ani pod